

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egy évre ..... 16 kor.
 Hozzájárulás ..... 4 "
 Helyben készletben átvéve:
 Egy évre ..... 16 kor.
 Hozzájárulás ..... 4 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egy évre ..... 18 kor.
 Hozzájárulás ..... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és a hónap utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kizárólag válaszadással vagy megbeszéléssel nem vállalkozik.
 Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalban intézendők.
 Egy évre 16 kor és 4 post.

NAGYVÁRAD, dec. 10

Zsidó erkölcs a margitai választáson.

A margitai kerületben félesztendővel ezelőtt végbe ment a második választás is, de a kétfős választás által felzavart béke még most sem tért vissza. Hangosan szóló jele ennek ez a levél, melyet sokszorosított s közjegyző előtt hitelesített másolatban terjesztenek a kerület választói között:

Szatmári Mór képviselő az alábbi levelet intézte Grósz Márton és Grósz Bernát uraknak, szunyogdi lakosoknak:

MÁSOLAT.

Grósz Márton és Grósz Bernát uraknak, Szunyogdon. Azt mondja nekem Zsolca György, hogy önök Örléi zászlóját tüzték ki. Egyszerűen nem hiszem. Mert hiszen önök megfogadták nekem, hogy mellettem lesznek s a nyilatkozatot sajátkezűleg aláírták, kötelezve magukat *becsületszavukkal*. Igazán kétségbe kellene esnem a zsidó erkölcsök fölött, ha önök csakugyan elpártolnának. Ép önök, a kik velem szemben még különösebb erkölcsi viszonyban is vannak és sokkal nyomatékosabban hangsúlyozták a hűség-s támogatást, mint akár-melyik román atyafi. Iróztató példa lenne ez kérem. Ne csináljanak ilyent, mert Isten bizony rettelően ártanak a zsidóságnak is. Tisztelettel lévén Szatmári Mór, m. k.

Felülbélyegzés.

293 - 1902. sorszám.

Alulírott ezennel bizonyítom, hogy ezen másolat az Örléi Kálmán úr, nagyvárad-i lakos által előttem eredetileg felmutatott bélyegtelen levéllel szóról-szóra mindenben megegyezik.

Kelt Nagy-Váradon, Egyezerkilencszázkettő (1902.) évi december hó (2) második napján.

Mezey Mihály,

P. H. kir. közjegyző.

Ehhez a kétségtelenül érdekes levélhez a margitai kerület több választó polgára ilyen féle kommentár fűz:

Ezen levél minden kétséget kizárólag bizonyítja, hogy Szatmári Mór ur midőn képviselőnek fellépett, az ő célját nem a 48-as Kossuth-párti elvek diadalra juttatása képezte, hanem csak az, hogy minden áron képviselőnek választassék.

Hangoztatta ő a 48-as Kossuth-párt jelszavait is a nyilvánosság előtt, azért, hogy a kerület nagyszámúban levő 48-as választópolgárait a maga részére megnyerje; de midőn bizalmas embereivel érintkezett, magát egyszerűen zsidó, vagyis felekezeti jelöltnek mutatta be. Külön erkölcsök teremtett meg, midőn a zsidó erkölcsök feletti kétségbeesését helyezte kilátásba, s nyomatékosan kifejezte, hogy akik nem ő rá szavaznak, rettenetesen ártanak a zsidóságnak.

Tisztelt polgártársak!

Mi egyenlő tiszteletet és becsülést érezünk ugy zsidó, mint keresztény polgártársaink iránt s szeretett hazánk érdekében kívánjuk, hogy Magyarország polgárai között a valláskülöbség ne képezzen választó vonalat. Szeressék és szolgálják hazánkat egyforma rajongással s igyekezzük annak javát előmozdítani egy akarattal, tekintet nélkül

arra: hogy Istenünket milyen vallás szerint imádjuk.

Szatmári Mór úrnak azon eljárása, hogy még a politikában is zsidókérdést igyekszik megtüntetni csak azért, hogy a zsidó polgárokat félrevezesse s táborába csalogassa, veszélyes és egyszerűen hazafiatlan cselekedet; mert minden jóra való hazafinak oda kell törekedni, hogy az ország polgárai között ne választalat emeljen, de ellenkezőleg, egyetértő közös erővel való munkálkodást biztosítson.

Az olyan ember, ki mint Szatmári Mór ur, ilyen hazafiatlan eszközökkel él, hogy mandátumot szerezhessen, — nem érdemi meg polgártársai bizalmát.

Valójában nem értjük, hogy mire való a »több választópolgár«-nak ez a béke-zavaró mozgalma? Szatmári mandátuma felett legközelebb ítélkezni fog a Kuria. De ha megsemmisíti is azt — bajosan fogja visszakapni e mandátumot a régi képviselő, a kinek politikai szereplése véget ért a Kuria multkori ítéletével. Különben is ő nem tudott beleilleszkedni az új rendszer keretébe. Az ő lelkét még mindig a Tisza—Bánffy-féle szellem tartja lekötve. Ennél feljebb emelkedni nem tud.

De másrésről az ő utódjában azoknak a típusa került felszínre, a kik zsidó felekezeti mivoltjukat minden más érdek felé emelik. Erősen támadják azokat, a kik katolikus vagy protestáns jelszavakat hangoztatnak, de ők maguk minduntalan eltérbe tolják a zsidókérdést, akár választásról, akár házalásról van szó.

Példa reá éppen ez a legújabb margitai »levél«, a melyben a kerület jelöltje, most képviselője, zsidó választói előtt a »zsidó erkölcsök«-re hivatkozik. Sajnos,

A „TISZÁNTÚL“ TÁROZAJA.

Politikai számúzótték Szibériában.

Angolból* ford. Dr. Némethy Gyula.

Orosz börtönökre vonatkozó tapasztalataim 1890-től kezdődnek. Kennan közleményei a szibériai börtön-intézetekről akkor keltek általános fölháborodást a művelt Európában, a politikai és közönséges foglyok szenvedéseinek szivrepesztő leírásai a csári kormányt némi igazolásra bírták. Nem érdekelt egyenre volt szükség, ki tudósítást közöljön a börtönök és éjjeli lakhelyekről (étapes), melyeket földi pokolnak irtak le, s vagy megkeresztítse, vagy megcáfolja az amerikai utazó állításait. Orosz alattvaló tanuskodása nyilvánvaló okokból hiteltelenséggel találkozott volna s így történt meg, hogy

* Darkest Siberia and its political exiles. An appeal to civilization. By Harry de Wyndt. Strand Magazine. 1902. December.

Szenzációs ujtás. — Alapítatott: 1893.

Freund Benjámín

mű óras, ékszerész és látszerész. Óra, ékszer és látszer nagy raktár. Legolcsóbb óra- és ékszerjavító műhely.

Nagyvárad, Fő-utca. Széchenyi-szálloda épület.

Madame Novikoff, maga is börtönigazgató, ügynöke által én lettem e feladatra kizemelve, amely bár rendkívül érdekes volt, de egyuttal igen kedvezőtlen kritikának tett ki hazatérésem alkalmából Angliába. Némely lapok annyira mentek, hogy az orosz kormány fizetett emberének neveztek, kinek kötelessége volt »fehérre mosni« az orosz börtönügyi rendszert. Én azonban azt hiszem, hogy a következő cikk döntő bizonyosság lesz minden mult vagy jelen pénzbeli alku ellen, mely a csár hivatalnokai között és közötttem létrejött volna, nem is említve a tényt, hogy a nyugat-szibériai börtönökre vonatkozó kedvező jelentéseimet oly megbízható és jól ismert angol utazók tanúsága támogatja, mint Lansdell és Simpson. Annnyit mégis megjegyzek Kennan igazolásán, hogy a tomski és más ideiglenes börtön-telepeket öt évvel az ő látogatása után tekintettem meg.

1894-ben hasonló körülmények között ismét Szibériába utaztam, hogy tudósítást te-

hessek közzé a sakhalin-i börtön-telepek, az akatui-i politikai börtön, végre Kelet-Szibéria azon bányáiról, hol csak fegyenc-munkások vannak alkalmazva. Ez alkalommal Japánból Sakhalin szigetére egy orosz fegyenc-hajón utaztam, mely alkalommal meggyőződtem arról, hogy az orosz közönséges fegyenczeket ép oly humánus módon tartják és gondozzák a tengeren, mint szárazon, amivel sokat mondottam. Mindig azt tartottam, hogy ha kény-szermunkára lennék ítélve, sokkal szivesebben szolgálnék Szibériában, mint Angolországban. E cikk folyamán azonban nem szárdékom közönséges fegyenczek életével foglalkozni, hanem le fogom írni egy maroknyi politikai számúzótt életmódját Szibéria legtávolabbi arktikus telepén. Hozzáteszem, hogy az én expedícióm tagjai voltak az első idegen látogatók e tájon harmincz év óta.

Ma már csak két börtön van az orosz birodalom területén, hol politikai foglyok vannak elzárva. Az egyik Schüsselburg vára, a

Nem reklam, hanem egy technikai kiszámítással oly olcsón javítok órákat, hogy mindenki csekély díjért jól járó óra birtokába jut. Ezen ujtást olykép rendeztem be, hogy a legújabb gépekkel szereltem fel üzletemet. Eddig egy rugó mindenütt 1 frtba került, nálam 40 kr., óráúveg 5 kr., mutató 5 kr., hajrugó 30 kr., óratisztítás csak 50 kr. Minden nagyobb javítást is csak potom arért készítek. Aranyforrasztás 20 kr., ezüstforrasztás 10 kr. Minden óra vagy ékszer újjalakítása bámulatos olcsó arért. Gyűrűbe vagy fülbevalóba köveket 10 krtól feljebb. Nagy választék arany, ezüst, nickel, svájci zseborákban, valamint fali, inga, ébresztő és irodai órákban. — Valódi 14 karátos aranygyűrűk, fülfüggők, karékek, lánczok, jousjouk, ugyszinte ezüstbe. — Valódi 14 karátos aranytárgyak grammja 1 fr. — Valódi svájci zseborák 2 frt 50 krtól feljebb, asztali órák 1 frt 20 kr., serkentő órák 1 frt 80 kr., nickel-lánczok 10 krtól. A legfinomabb kristály szemüvegek, hőmérők, barométer orvosi rendeltetű is. A nálam javított órákért 1 évi szolid jótállást vállalok. — 10 frt bevásárlásnál ingyen email-képeket készítek bármindő fénykép után. Törött, vagy ócska aranyat a legmagasabb árbán beváltok. Beváltó intézet a fő-utcai üzletemben.

Minden órajavítás nem 90 kr, hanem jóval olcsóbb.

hogyan a »zsidó erkölcsök« hangoztatására sok keresztény is beugrik s öntudatosan vagy öntudatlanul terjesztője lesz a mind nagyobb tért foglaló zsidó erkölcsnek és zsidó szellemnek.

Ennek pedig elég kárát vallotta már a magyar közélet minden ága, kezdve a parlamenttől le egészen az utolsó falusi korcsmáig.

Ideje lenne valahára, hogy hasonló rohamos módon minél nagyobb tért foglaljon közéletünk minden ágában a keresztény erkölcs és keresztény szellem.

A francia szerzetesek ellen.

A párisi szabadkőműves kormány tudvalevőleg már előterjesztette véleményét a szabadkőműves többségű francia parlamentnek, a mely vélemény végeredményben mindössze 6 szerzetesrendnek adná meg az állami jóváhagyást.

Most nyilvánosságra került e véleménynek az indokolása is. Természetesen, az indokolás telve van szabadkőműves sötét elfogultsággal; igazi fanatikus papramorgás az egész. Szenteskedve úgy adja elő a dolgot az indokolás, mintha a szabadkőműves kormány voltaképpen *védelmezne* (!) ezekkel a türelmetlen javaslatokkal a francia világi papságot a szerzetesek ellen, a kik büszkeséggel alkalmatlanságot okoznak a plébánosoknak. Sőt — s itt jön egy kis őszinte vallomás — alkalmatlanságot okoznak szónoklataikkal választásoknál a kormánynak is és ezekkel szemben tehetetlenek vagyunk. S ezekre a szónokokra, kikkel szemben a kormány maga vállalja a *tehetetlenségét*, mondja az indokolás, hogy szónoklataik nem állanak az elmúlt századok francia egyházi szónoklatainak színvonalán!

Érdekes a tanító rendek megszüntetésére vonatkozó indokolás is. Ezeket főlegesenek tartja a szabadkőműves kormány, mert ma már a francia állam világi erővel is el tudja látni a közoktatást. De itt is megjegyzi az indokolás, hogy alkalmazni fogják a szerzeteseket külföldön, s hol a francia nyelv terjesztéséről, műveléséről van szó. Ha olyan kitűnők az állami erők, miért nem küldik a

külföldre, a legexponáltabb helyekre is ezeket? Viszont úgy látszik, a francia földön már nem nagy szükség lehet a francia nyelv kiművelésére, hogy ha az erre legalkalmasabb erőket, a tanári szerzetes rendeket külföldre küldik. Az igaz, hogy nem soká lesz már kinek művelni a francia nyelvet. Más nemzetek gyarapodnak, a francziák közt pedig a szabadkőművesek szaporodnak, de a népesség fogy.

A szerzeteseket száműző türelmetlen szabadkőműves javaslat indokolására is ráillik, hogy könnyebb a nem igazat mondó embert utól érni, mint a hibás járású házörzöt.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, decz. 10.

Olyan köd ereszkedett le ma a fővárosra, hogy két lépésre is alig látott az ember maga előtt. A villamos kocsik még tíz óra után is égő lámpákkal robogtak tova, az utcákon mindenütt lámpafény áradt szét, itt-ott még a kirakatok előtt is meggyújtották az ivólámpákat.

A köddel természetesen erős hideg párosult, a Duna két széle már beállott, hatalmas jégtáblák tömörültek egymás mellé s csak a közepén zajlik még egy kavics s húzódik tova, mint egy keskeny szalag. A szép budai panoráma teljesen eltűnt a szemek előtt a sűrű ködtömeg miatt.

Mindezeknek pedig természetes következménye az, hogy az új parlament környéke teljesen kihalt volt, egyetlen élő alak egy lovasrendőr volt, mely a rendet, társadalmat képviselte.

Es amilyen kihalt volt a környék, éppen olyan néptelen volt a képviselőház is. Már jóval elmult 10 óra, mikor még alig egy-két honatya mutatkozott a folyosókra, ülésteremben. A karzatok üresen meredtek le, csak a felső régiókban mutatkozott néhány vidéki atyafi.

Apponyi Albert gróf kétszer is megnyitotta az ülést, míg el lehetett kezdeni a tanácskozást. Pedig napirend előtti felszólalás is volt. Visontai Soma emelte fel szavát a rendőrség

tulbajtása ellen, erősen hangoztatva, hogy e nyomon tovább haladva nemsokára teljesrendőri államot fogunk képezni. E magvas kirohanástól odaát is megdöbbenek, mert hát spiczi-államban élni még sem kellemes. A kormányelnök megnyugtató szavai azonban lecsillapították a kedélyeket s folytatták tovább a tegnap félbeszakított indemnitit. Az első felszólaló Marjay Péter volt, ékes szóvirággal, vallásos idézetekkel vádolta a kormányt, levén ő lelkes is, meg szóbeli is. Utána sorra következtek Babó Mihály és gróf Benyovszky.

Az ülés különben a következőképen folyt le:

Elnök: Apponyi Albert gróf.

Az ülést megnyitja, de miután azt konstatálja, hogy annyian sincsenek jelen, ahányan a jegyzőkönyv hitelesítésére szükség van, az ülést tíz perczre felfüggeszti.

Ennek leteltével az ülést ismét megnyitja és bejelenti, hogy napirend előtt Visontai Soma akar szólni. (Halljuk! a szélsőbalon).

A munkások népakadémiája.

Visontai Soma a főkapitány legutóbbi rendeletét hozza szóba, mely a munkások tudományos ugynevezett népakadémiáját akarja szabályozni. Helytelennek tartja ezt a rendeletet. (Ugy van! a szélsőbalon.) A rendőrség szinte tilalmat akar felállítani a tudományos összejövetelek ellen és akarja, hogy arra minden alkalommal előzetes engedélyt kérjenek. Csodálkozik ez irányon, mert hiszen a miniszterelnök kormányzata alatt lett hangzatosabb a szólásszabadság. De annál meglepőbb, hogy ez a rendelet nem a főkapitányságtól, hanem a belügyminiszteriumtól indult ki. A nemzet alkotmányos szabadságával nem egyeztethető össze ez eljárás. A főkapitány tehát minden felolvasás, tartására előzetes engedély kérését rendeli el. Ha így haladunk tovább, oda fogunk jutni nemsokára, hogy még a szólásszabadságot, a gyülekezés jogát is korlátozni fogják, szóval egy teljes spiczi állam nővi ki magát. Felkéri a miniszterelnököt, nyilatkozzék az ügyről, nyugtassa meg őt és a közvéleményt. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Szell Kálmán: Nem volt elkészülve napirend előtti felszólalásra és így az ügyet nem tanulmányozhatta. Így a dolog érdemére vonatkozólag most nem nyilatkozhatik. Általában véve neki esze ágában sem volt arra rendeltetettel, hogy tudományos, vagy népszerű felolvasások elé akadályokat gördítsen. Köszöni Visontainak azt az elismerését, melyben be-

Ladoga-tó mellett, nem messze Szent Pétervártól; a másik a szibériai Akatui-börtön, a Bajkál-on túli tartományban Irkutsktól keletre három száz mérföldnyire. Schlüsselburgban sohasem voltam, ellenben meghívást kaptam Akatui-ba, a börtönök átvizsgálására, megengedtetvén együtt szabadon társalognom a politikai fegyenczekkel a börtön falain belül. Nagybőrszűk művelt ember volt de veszedelmes összeesküvők, kik nagybőrszűk kényes munkára voltak itélve. A legsorosabb börtönfi fegyelem, kemény munka az ezüstbányákban éjjel, közö: hálótermekben a legáljasabb gonosztevők társasága volt, azoknak osztályrésze, kiket Akatui-ban láttam. En mégis kétkeltem, vajjon cserélt volna-e egy is közülök nem száműzött kollégákkal, kik aránylagos szabadságban élnek Sredni Kolymk-ban.

Általában véve azt találtam, hogy igen téves nézetek uralkodnak Angliában azon föltételeket illetőleg, melyek mellett politikai vétkesek Szibériába küldetnek melyet angol regényírók elég ellenséges érzülettel irtak le. Mert a császár nagy börtön-országa nem mindig fegyházat és élethossziglani bebörtönzést jelent. A tetleges forradalmároknak perczre ez utóbbi vár, ellenben egy tévedő hírlapíró gyakran néhány hónapnyi tartózkodást kárp az Urálandtól, valamely eszélytelen cikkéért. A büntetés a vétséghez van szabva a nyugati Szibériában gyakran találkoztam rövid időre számki vetett egyénekkel, kik a helyett, hogy visszatértek volna

Oroszországba inkább ott maradtak Szibériában, hol olcsóbb az élet, s sokkal könnyebb pénzt szerezni, mint odahaza.

De hadd lássuk az eljárás módját valamely orosz alatlaló esetében, ki politikai okokból a hatóságok gyanúját vonja magára. Az állam ellen vétkezők póré változatlanul adminisztratív uton folyik le, vagy más szóval titkos bíróság előtt, mely polgári és katonai tagokból áll. A pörrel hírsíptudósítás nem jelenik meg annyira titkos camerában folyik az s a politikailag gyanús egyéniség oly teljesen eltűnik föld színéről, akár a tengerbe dobott kavics. Rendesen váratlanul jön a csapás. Újjon bár az ember nyugodtan otthon családjá körében hivatalában vagy valamely nyilvános mulatóhelyen, egy vállára tett végzetes kéz elhívja őt, talán örökre. Az ítélet meghozatala után nincs föllebbzés, de nem is érintkezhetik a rab semmiképen a külvilággal. A rab rokonai azért gyakran önkényesnek tartják távollétét s néha évek mulnák mielőtt az igazság kiderül. Olykor sohasem tudja meg azt a család az a gyöttrő gondolat, hogy övéi szívtelen szökevénynek gondolják, az »adminisztratív eljárás« nem egy áldozatát öngyilkosságba kergette.

Hat hónaptól két évig terjedhető valamely európai erősségben töltendő fogság előzi meg re deszen a számkivetés idejét, s ez a szabály nőre férfira egyenlően érvényes.

Több százra megy azon szibériai városok és falvak száma, hol férfiak és nők életük

különöző időszakára elhelyezve vannak (are domiciled), mivel azonban cziakunk az arktikus* tájak telepeit tartja szem előtt, kövessük ez-uttal azon száműzöttek nyomait, kik pl. Sredni Kolymk-ra vannak itélve. Az előzetes moszkvai fogságból Irkutskig, keleti Szibériában, mindazon politikai foglyok, kiket nem vasuton küldenek, a közönséges fegyenczek csapatával utaznak fegyenc ruhában, s tényleg egészen közönséges fogly módjára élnek. Ejjelre mindazonáltal az ugynevezett étapes-okban (utszéli pihenő-helyek) külön szállásokba nyernek elszállásolást. Irkutskban levetik fegyenc ruháikat, saját ruhákba öltözhetnek, de még mindig »vasban« maradnak s kozák fedezetűk felelős megérkezésükéért a kiszemelt helyre. Nyári időben a kétezer mérföldnyi utat Irkutskig az első északi állomásig folyamán gőzösn teszik meg, de télen e nehéz utat földetlen szánon kell kiállani, ami igen keserves és nélkülözéssel teljes dolog főleg nőre nézve. Irkutsktól rénszarvas-szánon kell folytatni az utat folyton északnak még 600 mérföldnyire Verkhoyanskig, mely a világ leghidegebb helysége. Ez utóbbihoz közelve egy meredek és veszedelmes hegyháton kell keresztül menni. Svájcban ilyen helyen köteleket és jégbaltát használnának, de itt gyöngyök kénytelenek segítség nélkül kapaszkodni oly szédülő helyeken, amelyek még tapasztalt hegyászok idegeit is próbára tennek. Verkhoyansktól, amely nyomorult fa-kuny-

kertész sokszor megbámult virág telepéről kerültek s az ő műve volt a diszkrét, finom izlést elrendezés is.

Öt óraker pontosan kezdtek el az ünnepélyt, lényes, válogatott közönség előtt.

Először a kispapok dalárdája lépett fel. **Belesnay** karnagy „Oh nagy Isten” kezdetű molodikus szép zene költeményét adták elő. **Besser** Hugó karkáplán vezette az énekkart, melynek remek bassusa simán olvasztotta egységessé a kvartettet. Az előadás finoman színezett volt, a hangvétel tiszta, precíz. E kritika áll a másik két énekszámra is, melyeket szintén **Belesnay** szerzett, poetikus szép szövegét pedig dr. **Némethy** Gyula.

Elnöki megnyitó ezimén **Molnár** János IV. éves növendék tartott emlék beszédet a nagy egyházfejedelemről. Mindig kiváló élvezetem telik fejlődő, bontakozni kezdő tehetségek megfigyelésében, de hangsúlyozom a szót, nem vérszegény szárnyak csapkodását értem, és **Molnárban** mindjárt érezni lehetett a szónoki érzéket. Nyugodtan beszél, sima folyékony stílusa az erősebb fordulatoknál sem dőccsen s csattanósan végzi beszédét. Ha jó érzéke van ahhoz, hogy látni tudjon az élet zür-zavarában s keze a tapasztalatok által megerősödik annyira, hogy innen ragadja ki témáját, ugy hatásos, tartalmas és igen színpadikus szónokot nyer benne az egyházmege.

Fellepte általános őszinte hatást keltett.

Timár Ambrus II. éves saját szerzeményű ódáját szavalta el, átérzve, meghatottan. A forma nem mindenütt simult a tartalomhoz, de költeményének tárgya magasabb felfogást, és kidolgozása igazi belsőteljes érzést ragyogott a forma kisebb felhőin át. Gondolom ezért lett az ő verse pályadíjjal kitüntetve, s tartalmilag értékes is volt az. Aki így tud hálát érezni, az jó munkása lesz az Úrnak, kinek tudásból építik a szeretet munkáit, az ő dicsőségére.

Mazurek Gyula II. éves, emléksorokat olvasott fel a boldogult nagy főpapról, lelkiismeretes szorgalommal szedve össze azon gyöngyöket, miket Schlauch szórt szót az emberek közé, vagy az emberek szórtak vissza Schlauch nagy szellemére. Szimpatikus, szerény fellépése már maga félig biztosította a sikert, mely diszkrét tapsban nyilvánult felolvasása után.

hogy az évi középhőmérséklet négy fok zérus alatt. Kemény teleken a hőmérő többször esett 70 fokkal zérus alatt, egy alkalommal pedig 80 minust mutatott Fahrenheit szerint. Tartózkodásunk alkalmával ugyan, márczius elején, csak 15 minust mutatott, de csakhamar esni kezdett s hetvenig meg se állott. Abramovskij több évet töltött itt, felesége önkényt megosztván vele a számkivetést, mely immár vége felé járt. Abramovskij, egy vig kis asszonyka állítása szerint a téli időszak kellemesebb a nyári hónapoknál, melyeknek türelmetlen hőség és rengeteg moszkító-légy az átka. Télen át minden hónapban posta jó Yakutskból, holott nyárban, mint a sarkövi helyek általában, Verkhoyansk is el van zárva a világtól folyamok, mocsarak, járhatatlan erdők által. Verkhoyansk nem egészségtelen hely, járványnak, tüdőbajoknak híre sincs, tavasszal és ősszel azonban reuma uralkodik.

Azonban minden számtűzött panaszodik a drágaság ellen, mely itt uralkodik, még pedig oly mértékben, hogy az ember élete valóságos küzdelem a létért. Abramovskij hiába kísérlette meg kerti veteményeket tenyészteni, melyek Yakutskban még vegetálnak, de itt egyáltalán nem akarnak megteremni. Csak Katscherofsky-nak sikerült néhány nyomorult kelkáposzta tövet fölnevelni, melyeknek gyümölcsét asztalánál oly tüntetéssel szolgálták föl, akárcsak a friss epret vagy spárgát minálunk. Ökör vagy szarvaspecsenye elérhetetlen fényűzés itt, s így a számtűzöttek rendes téli eledele a lóbus, mikor

Férfiás, rövid és csattanós volt a Molnár zárshava, mint egy fogadalom Schlauch megidézett szelleme előtt.

A közönségnek **Steinberger** kanonok, intézeti rektor mondott köszönetet megjelenésért. Egész Szatmár megye, s rövid ittléte daczára városunk intelligenciája jól ismeri a rektor ur végtelenül megnyerő szónoki egyéniségét. Csupa sziv, minden szava, beszéde melegít és világít. Schlauch püspök éles szemű dicséri az, hogy másik püspöki megyében is meglelte és elhozta őt. Es a növendék papságnak a nagy bibornok iránt érzett haláljában jó részt foglal el a rektorok iránt érzett szeretet hálálkodása.

A három tehetséges növendék beszédén át jól észrevette a közönség a vezető kéznek azt a finomságát, mely azon gondolatok és érzésekhez irányította hajlékony lelkeiket, melyekben gyönyörűségünk telt az ünnepély alatt.

A nagyszámu intelligens közönségből következőket jegyezhetjük fel:

Vinkler József cz. püspök, káptalani helynök, **Radnay** Farkas püspök, **Laurán** Agoston prelátus, káptalani helynök, **Tosai** Gyula min. tanácsos, **Palotay** László, **Banyitay** Vincze, **Fetser** Antal, **Grócz** Béla, **Steinberger** Ferenc kanonokok, **Nogely** István cz. kanonok, **Dénes** Károly min. számellenőr, dr. **Hoványi** Gyula, dr. **Karácsonyi** János, **Schwarz** Géza százados, **P. Lambert** házfőnök, **Kolozsváry** Béla, **Mártoncsik** Albert, **Lencsés** János prem. kanonok-rend tagjai, **Mayer** Antal és **Brém** Lőrincz udvari papok, **Géczy** Lajos püsp. urad. főtitel, **Papp** Imre, **Székely** Sándor, **Hoffmann** Henrik, dr. **Vucskics** Gyula, **Genez** János, **Hetkö** Valér, **Plastyin** Vazul, **Makucz** Ernő, **Bátky** Zoltán, **Kozics** Gusztáv, a helybeli papság és a szeminárium egész előjárói és tanári kara, és a nagy bibornok hű embere, **Orosz** Péter.

Az előkelő hölgyközönségből:

Br. **Gerliczy** Félixné, **Grunwald** Henrikné, **Dénes** Károlyné, **Hoffmann** Henrikné, **Préz** Mihályné, **Genez** Jánosné, **Hetkö** Valérné, **Pastyin** Vazulné, **Vucskics** Julia, **Székely** nővérek, **Boleman** Sára, **Papp** Valérka, **Szabó** Melani, **Schwarz** Gabriella.

A műsor fél hétkor ért véget. —la.

Régészeti és történelmi muzeumi. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

tudniillik a Yánából nem lehet halat keríteni. Egyébiránt a lóbus a yakutok közt még mindig finom pecsenye, csudálkozásomra többre becsült étel a rémszarvas husnál, mely a rossz táplálás következtében nagyon rágós és kemény. Mindent összevéve Verkhoyansk még paradicsom Sredne Kolymskhoz képest, amennyiben az irodalom termékeiben, a számkivetés egyhangúságának e földterületen nincs hiány. Tolstoj, Zola, Sienkievicz legújabb műveit is láttam a kicsiny, de jól berendezett könyvtárban, hogy ne is említem az angol írók fordított munkáit Charles Dickenstől Anthony Hope-ig.

Verkhoyanskból márczius 2-án indultunk el. Nem akarok itt a fázastól, 1200 mértföldnyi ut leírásába becsátkozni, melyet mindenki megtalálhat a Wide World Magazine folyó számaiban, hiszen ezélem a Sredni Kolymksba elhelyezett politikai számtűzöttekkel foglalkozni. Sredni felé közeledve, nem egyszer meg kellett állanunk a hóvihar garázdálkodása miatt, gyakran hatvan-hetven angol mértföldnyire a legközelebbi fedéltől, míg a szél alábbhagyott. Száritott hal meg szarvasvash volt egyedül kapható táplálékunk a piszkos pihenőtanyákon melyek egymástól 200 mértföldnyire fekszenek. De ha mi szenvedtünk is, aminthogy ez kétségtelen, 26 napig tartó éhséggel hideggel megvert utazásunk alatt, mi ez a rosszul öltözött táplált nők szenvedéséhez képest, kik rendszeren kétszer, háromszor annyi idő alatt teszik meg ugyanezen utat?

(Vége köv.)

Felrobbant a gázgyár.

— Saját tudósítónktól. —

Tegnap éjjel előtt egyszerre mélységes sötétség borult Nagyvárad városára.

A kávéházak mulatói és az éjszaka robotolók fejei fölött egyszerre kialudtak a gázlángok.

Ez természetesen mindefelé óriási pánikot keltett.

Mindenfelől a központra csilingeltek a telefonok, de a sötétség oka felől tudakozódók nem kaphattak választ, mert a postán is megakadt a forgalom a sötétség miatt.

Igy hát lassabban terjedt el a szokatlan hír:

Felrobbant a gázgyár.

Egyszerre csoportokban tódultak a Kert-utca felé gyalog és rohanó szánkokon. Rendőrség, tűzoltóság pillanat alatt talpon volt s kíváncsiak csoportjától követve megjelent a helyszínen.

A robbanás 1/12 óraker történt, mikor is hatalmas dörrenés rázta meg a gázgyár környékét. Egyszerre kicsaptak a lángcsóvák a gázgyár tetőzetén s bádog darabok, a tetőzet cs répdarabjai röpöködtek szanaszét, bezúzva a közeli vilákláblakait.

A robbanás a gépházban történt, a tisztító készülék sűrítőjében, s oly erővel, hogy a gépház tetőzetét, s berendezését teljesen összetörte. A falakat szétrepesztve, nagy mennyiségű törmelék szórt a levegőbe.

Csudálatos szerencse, hogy életben nem tett kárt az óriás robbanás s hogy a gazometerek nagy mennyiségű gáz készletét fel nem robbantotta, a mi kiszámíthatlan következményekkel járhatott volna.

A **Mezey** Mihály vezetése alatt kivonult tűzoltóság a robbanás következtében támadt tüzet csakhamar lokalizálta s megfeszített munkával iparkodott a gazometereket megmenteni.

A robbanás okát nem sikerült még megállapítani, s a mai vizsgálat lesz hivatalva azt kideríteni. Különféle verziók keletkeztek, de mindenesetre gondatlanságnak kellett előidézni a kiszámíthatlan veszedelemmel végződhető robbanást.

A robbanás színhelyén megjelent **Rimler** Károly polgármester, **Gerő** Armin rendőrfőkapitány, s a gyárvezetőség részéről **Schwarz** Gyula titkár, akik elrendelték az óvintézkedéseket. S ennek folytán nagyobb veszedelemtől nincs mit tartani.

A robbanás a gyárépületben okozott káron kívül nagy fennakadást okozott város szerte.

Mindenek előtt a postán, ahova a telefonon tudakozódók száza fordultak felvilágosításért, s igazán dicséret illeti az inspekciós kezelőket, hogy rövid idő alatt leleményesen lebonnyoltották a fennakadt telefon összekötéseket.

A sötétben maradt kávéházak kiürültek, s az Emke kávéház megnyitóját részben meghiusította a váratlan pánik.

A rendőrfőkapitány intézkedésére az épen maradt gazometereket elzárták s a megromált gépek miatt kétséges, hogy ma már folytathassa az üzemet a gyár.

UJDONSAGOK.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, kik hátralékban vannak, hogy azt mielőbb rendezni sziveskedjenek.

* A jogakadémiai zeneegyesület hangversenye. Annak idején megemlékeztünk arról, hogy a nagyváradai kath. jogakadémia zeneértő ifjai zeneegyesületet alakítottak a zeneművészet kultiválására s azon czélból, hogy a nyilvános ünnepélyeket minél fényesebben rendezhessék. A zeneegyesület tagjai rövid pár hó alatt annyira előrehaladtak, hogy a legközelebbi vasárnapon a nyilvánosság elé lépnek. Közreműködésre megnyerték még a Szigligeti-színház egyik kiváló művésznőjét M. Rédey Szidit és a színházi zenekart. A fényes hangverseny **f. hó 14-én, vasárnap** lesz a **16-gimnázium dísztermében**. A változatos műsört a következőképp állították össze:

1. Czibulka A.: *»An Dich«* valserserenade. Előadja a zeneegyesület.
2. Zonoff: *»Művészek álma«* keringő. Czibulka előadja Persz Ferencz IV. éves joghallgató.
3. Schubert F: Forellen quintett. Op. 114. Előadják hegedűn: Reisz József, violán: Alliquander Kálmán, cellón: Ugolini ur, nagybőgőn: Voszka István, zongorán: Vomácska József zene-tanár.
4. Aria a *»Windsori vig nők«*-ből. Enekl: M. Rédey Szidi urhölgy, zongorán kíséri: Vomácska József.
5. Haydn J.: *»11-ik symphonia«*. Előadja a zeneegyesület és a színházi zenekar.

A hangverseny kezdete 11 órakor, s be-
lépti-díj egy korona, de felülfizetéseket, tekintve, hogy a befolyó tiszta jövedelem a jogász ifjakat segélyező egyesületet illeti, az egyesület köz-
sággal fogad, s hirtapilag nyugtáz.

Nagyvárad művészet pártoló közönsége bizonyára élénk érdeklődéssel fogja kísérni derék jogász ifjaink művészi vállalkozását és nagy számmal fog megjelenni a hangversenyen s így közvetlenül elősegíteni a nemes czélt.

* **Tagsági helyek betöltése az iskolaszékekben.** Megemlékeztünk lapunk tegnapi szá-
mában arról, hogy a községi iskolaszékekben 3 tagsági hely megüresedett. A 3 tagsági helyet ma fogja betölteni a közgyűlés. Mint értesülünk, a megüresedett tagsági helyekre a városi tanács **Novotny S.** Alfoz prem. főgimnáziumi igazgatót, dr. **Nagy Géza** kir. ügyészt és dr. **Adorján Armin** ügyvédet jelölte. A főgimnázium igazgatójának a jelölését értjük s helyes-
seljük, mert az iskolaszékekben a tanúgyhoz értő emberre szükség van, de jogász ember van már az iskolaszékekben elég; Adorján jelölését illetőleg pedig egyik olvasónk arra hívja fel a figyelmet, hogy az ő édes apja iskolát tart fenn, a melynek a tanulmányi felügyeletét eddig a közs. iskolaszék gyakorolta s így ő az új utasítás szelleme értelmében **inkompatibilis**. Sokkal helyesebb lenne, ha az iskolák közötti kapcsolatot fentartására a **reál és kereskedelmi iskolák igazgatóit** választanák be a gimnázium igazgatója mellé.

* **Czimadományozás.** O felsége a vallás- és közoktatásügyi magyar miniszter előterjesztésére **Dudek Crescens** Lajos budapesti tudomány-egyetemi könyvtartásztnek a könyvtár-
bírói címet és jellegét adományozta.

* **Hadady nyert pere.** Évekkel ezelőtt sok kellemetlensége volt Nagyvárad város hatóságának Hadady Dániel kertészszel. A Város-
ligetnél levő kutház mellett van Hadady Dánielnek a telepe. Régebben a telep közelében folyt a Körözs, de a víz más irányt vett s ebből folyólag széles kavics terület maradt a

telep és a víz között, amelyet Hadady Dániel a sajátjának vett. Nagyvárad városa pedig azt vitatta, hogy az új terület a város tulajdona. Hosszabb rendőri beavatkozás, tiltakozás után perre ment a dolog. Az alsóbb bíróságok Hadady Dánielnek adtak igazat, míg most a Kuria is az ő javára döntött. Tehát most már végérvényesen a Hadady a jókora kavics és homok terület. — Érdekes még az, hogy Nagyváros kőgátat emelt a vitás területen, annak védelmére, sőt az államvasutaknak is keresztül húzódik a területen egy vízeresztő csatornája.

* **A járványkórház szabályzata.** A Nagyvárad város által fenntartott Szent László-
(járvány) kórház alapszabályainak módosítását kívánta a belügyminiszter. A megfelelően módosított szabályzatot a miniszter a jóváhagyási záradékkal ellátta, s visszaküldötte Nagyvárad városához.

* **Kitüntetéssel letett szigorlat.** A nagyvárad kir. kath. jogakadémia két kiváló hallgatója: **Dukesz István** és **Kertész Ferencz** a kolozsvári egyetemen az első szigorlatot kitüntetéssel tették le.

* **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter **Pataky Sándor** tenkei kir. járásbírói betétszerkesztő segédtelekkönyvvezető betétszerkesztő telekkönyvvezetővé nevezte ki.

* **Halálozás.** Mindjobban fogy a nagy idők alakjainak száma. Nem sok idő kell s csak hirtől fogjuk őket ismerni. Részvétellel értesülünk, hogy Nagyvárad egy közbecsülésben álló agg polgára, **Számborovszky Ferencz** kedden délután örök álmra hunyta le szeméit. Az elhunyt aggastyán nyolczvanhárom évet ért el s végelgyengülés vetett véget életének. Az elhunytban **Számborovszky Rezső**, az olasz r. kath. elemi finiskola tanítója édesatyját vesztette el. A nagy kiterjedésű gyászoló család a következő gyászjelentést adta ki:

Alóltrottak mély fájdalommal jelentik a jó apa, após és nagyapának, **Számborovszky Ferencz**nek folyó évi december hó 9-én, délután 5 $\frac{1}{2}$ órakor, a halotti szentségek ájtatos felvétele után életének 83-ik évében, végelgyengülésben történt csendes elhunytát. A megboldogult földi maradványai folyó hó 11-én délután 3 órakor fognak Lukács György-utca 845. számú háznál a róm. kath. egyház szer-
tartása szerinti beszentelés után a várad-olasz sarkertben örök nyugalomra tetetni. Az engesztelő szent mise-áldozat pedig f. hó 12-én délelőtti 10 órakor fog a premontrai kanonok-
rend templomában a Mindenhatóknak bemutatni. Melyekre az elhunytnak rokonai, jóakarói, barátai és ismerősei tisztelettel meghívottak. Nagyvárad, 1902. december hó 10-én. Az örök világosság fényeskedjék neki! Szám-
borovszky Rezső, Számborovszky Luiza, öz. Nagy Lajosné szül. Számborovszky Ludmilla, Számborovszky Bella, gyermekei. Számborovszky Rezsőné, szül. Schanne Anna menyé. Szám-
borovszky Iréne, Számborovszky Rezső unokái.

* **Tisza Kálmán szobra.** Ugy Biharvármegye, mint Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy néhai **Tisza Kálmán**, volt miniszterelnök, s Nagyvárad város orsz. képviselőjének emlékéért megörökíti, s mindkét törvényhatóság e tárgyban bizottságot küldött ki. A bizottságok tegnap délelőtti együttes ülést tartottak a városházán, amelyen részt-
vettek: **Rimler Károly** polgármester, **Szunyogh Péter** alispán, dr. **Konrád Márk**, **Hegyesi Márton**, dr. **Gyémánt Jenő**, dr. **Moskovits József**, **Baranyi András** m. th. főjegyző és **Eleméry Ferencz** városi aljegyző. Hosszabb eszmecsere után kimondotta a bizottság, hogy **Tisza Kálmán** nagy államférfi emlékéért szoborműben, s legalább másfél életnagyságban óhajtja meg-
örökíteni Nagyvárad egyik főterén. A szobor-
művet a két törvényhatóság társadalmi uton akarja létesíteni, gyűjtés útján. —

A gyűjtés módozatainak megállapítására a társadalom bevonásával egy szűkebb körű vég-
rehajtó bizottságot küldenek ki, amelybe a város és a megye részéről a polgármesteri, alispánt és 1—2 bizottsági tagot választ a két törvényhatóság. Mint értesülünk, **Szabó József** megyebizottsági tag már magán körben meg-
kezdte a gyűjtést, s eddig 10,000 koronánál többet hozott össze a **Tisza Kálmán szobrára**.

* **Carmellini Nagyváradon.** Egyike a leg-
ügyesebb bővészeknek, akik Nagyváradon már megfordultak, **Carmellini**. Ügyes, rendkívüli megépítő mutatványait már több ízben bemu-
tatta nálunk. Most ismét ideérkezett s ma este a Sas éttermében kezdi meg előadásait. Ezuttal több igen sikerült új mutatványt fog produkálni.

* **A katolikus legényegylet bálja.** Az elmúlt farsangok mulatságai között mind jó-
kedv, mint pedig látogatottság tekintetében méltó helyet foglaltak el a katolikus legény-
egylet kedves mulatságai. E fényes sikertől tánc-
estélyek emlékére akarja az egylet az idei far-
sagon is feleleveníteni s rendez a jövő hó 18-án a Zöldfa nagytermében egy fényes bált, melyre már most is nagy buzgósággal készül a legényegylet mulatság rendező bizottsága. A rendezőség neonsokára kibocsátja a díszes ki-
állítású meghívókat.

* **Ongyilkos öreg nő.** Berettyó-Ujfaluból írja tudósítónk, hogy öz. Grósz Albertné berettyó-ujfalui 42 éves asszony tegnap vir-
radatkor marószódát ivott. Hosszu idő óta beteg volt s ez keserítette el. Az orvosok nem bíznak megmentésében. Hét gyermeke van minden támasz nélkül. Régebben jómódu keres-
máros volt a férje, de teljesen elszegényedve, a folyó év elején halt el.

* **Jó a jégpálya.** A hideg idő meghozta az örömet a jég sport kedvelőinek: jó a jég-
pálya. A városligeti tó el van hagyva, mióta kivették a **Rátkay József** kezéből. A közönség ezen a télen alig veheti igénybe ezt a multban kintülő korcsolyázó helyet. E helyett a Lövész-
egylet hozta rendbe a sport-téri jégpályát s ma már átadja Halifax hiveinek. A pálya jó s mártól kezdve, ha az idő kedvező lesz, napon-
kint a közönség rendelkezésére áll. A lövész-
egylet a közönség tájékoztatására a következő értesítést adta ki:

A nagyváradai polgári lövész-egylet Sport-
téri jégpályáját a mai naptól a korcsolyázók rendelkezésére bocsátja. Jegyek árai: Allandó jegy 12 korona, nem korcsolyázók és kísérőknek 6 korona. Egyleti tagoknak: allandó jegy 8 korona, nem korcsolyázók s kísérőknek 4 korona. Napi jegyek felnőtteknek 60 fillér, ifju. korcsolyázóknak 30 fillér, nem korcsolyázók, s kísérők-
nek 30 fillér. Tudnivalók: A jégpálya nyitva délelőtti 9 órától 12-ig, délután 2 órától 4-ig. A kishidőn Sport lobogó jelzi a jég használ-
hatóságát és egyes üzletek kirakataiban el-
helyezett jelző táblák. Sport pavilonban allandó Buffet. A város bármely részéről a rendőr kapi-
tányi hivatal által megállapított egy fogatu bér-
kocsi díja 60 fillér. **Knauer Károly** titkár.

* **A szalontai választás.** Ma, december 11-én megy végbe a nagyszalontai országgyűlési képviselőválasztás. Tudvalevőleg a kormánypárt nem állit jelöltet s így a figyelembe sem ve-
hető szocialista jelöltől eltekintve, a 48-as párt két jelöltje áll egymással szemben. Az országos függetlenségi párt hivatalos jelöltje: **Balogh Mihály**, míg ellenfele **Halász Lajos**, akit főként a sarkadi választók támogatnak. Mint Szalontáról telefonon értesülünk, a küz-
delem nagyon erős lesz. **Halász Lajos** tegnap Sarkadon tartott ismét beszédet hiveihez. A Balogh-párt, amely viszont Szalontán igen erős, szintén nagy erőt fejtett ki, különösen az utóbbi napokban s igen megerősödött a kör-
nyéken levő községekben is. Ily körülmények

között még hozzávetőleg sem lehet sejteni, hogy kié lesz a győzelem. A rend fentartására tegnap a nagyváradi József ezred 2-ik zászlóalj 5., 6., 7. és 8. század kiutazott Nagyszalon-tára. — Biharvármegye központi választmánya szombaton, december 13-án ülészik, amelyen a nagyszalontai választás kerül szőnyegre. A választmány egyszerűen bejelenti a választás eredményét a miniszternek és a képviselőháznak. — Kuriozumképen megemlítjük, hogy az Alkotmány szerint a korteskedésnél használt eszközök és módok miatt kétszáz felingerelt szalontai választó **néppárti jelöltet** kért Nagyszalon-tára. Ilyenről azonban szó sincs.

* **Névváltoztatások.** Kohn Sándor és József vezetéknévét Korányira változtatta.

* **Barabás asztaltársaság Nagyváradon.** Nagyvárad város előkelő polgárai ma este a *Széchenyi* szálloda éttermében összejevetelt tartanak, melyen **Barabás Béla** városunk népszerű képviselője nevével asztaltársaságot alapítanak. Az összejevetel hét órára van kitűzve. A Barabás asztaltársaság a jótékonykodás szolgálatában fog állani.

Karácsonyi és Újévi vásár megnyitás!

Friss és Társa korona- és fillérbazárjában Nagyvárad, Olasz Fő-utca.

Tisztelettel kérjük az igen tisztelt helybeli és vidéki vevő közönséget, hogy mielőtt a karácsonyi és újévi ajándék-tárgyakat beszerezné, bennünket látogatásukkal megtisztelni sziveskedjenek, hol eddig még nem létező kedvezményben részesülnek. Tekintettel a karácsonyi nagy tolongásra, nagyon kérjük t. vevőközönségünket bevásárlásaikat nem az utolsó napra hagyni, hogy módunkban legyen a legelőzékenyebb és pontos kiszolgálást nyújtani. 7.

x **Legszebb karácsonyi ajándék** szeretteinknek a könyv, melyet minden kigondolható igénynek megfelelőleg **bolti áron alul** csak Csathó Gábor és társa cégnél kaphatni, Nagyváradon, Fő-utca (rég. Bazár-épület.) 68.

x Szives olvasóink figyelmét felhívjuk a **Strohmayer Pál** cég mai lapunkban közölt hirdetésére. 350.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Csütörtök: Tiszt urak a zárdában.
Péntek: Velencei kalmár. (Mátray Béla vendégszereplése.)
Szombat: Karácsony (premier, Mátray Béla vendégszereplése.)

Mátray Béla vendégjátéka. *Mátray Béla*, a Víg-színház művésze és rendezője — mint már jelentettük — pénteken és szombaton vendégszerepleni fog a Szigligeti-színházban. Pénteken Shakespeare darabban lép föl. A *«Velencei kalmár»*-ban játssza Shylockot. Az iskolák növendékei bizonyára nagy számban jönnek el erre az előadásra, mert kénytelen okok miatt csak ritkán kerülhet színpadra Shakespeare darab a színházban. Szombaton a *«Karácsony»* című, a Népszínházban nagy sikert aratott darab premierjén lép föl *Mátray Béla*, a ki szerzője a darabnak. A darab főszerepét fogja játszani.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 84. Bérlet 69. sz.

Ma csütörtökön, 1902. december 11-én:

Tiszt urak a zárdában.

Operett.

SZEMÉLYEK:

Ponkuclé gróf	— — —	Csatár Győző
Luiz	) unokahuga	Amon Margit
Mari	— — —	M. Rédei Szidi
Gontran de Solanges	) muskétás	Perényi
Narcis de Brissec	) kapitányok	Pintér Imre
Pisart, fogadós	— — —	Szathmáry Arpád
Szimon, pincézér leány	— — —	Órley Flóra
Zsanton	) falusi lányok	H. Czene Stefi
Zsaklin	— — —	Vankné
Fejedelem asszony	) orsolya	Tóváry Anna
Oportuna nővér	) szüzek zár-	T. Pogány Janka
Agata növendék	dájában	Kulinyi Mariska

HELYARAK: Nagypáholy 7 ft. földszinti és első emeleti páholy 6 ft. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 ft 50 kr. Kőrszék 1 ft 20 kr., Tamlászek, 1 ft. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. u. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor

A holt napi előadása jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap pénteken, december 12-én:

A velencei kalmár.

Tragédia.

NYILTTER.

Szabott árak!

Karácsonyi és újévi ajándékok legalkalmasabb bevásárlási helye!

China-ezüstgyári raktár

néven új, fényes, régi szükségét pótló tüzlet nyílt meg Nagyváradon, a

BÉMERTÉREN,

(Lukács aranyműves eddigi helyiségében).

A »CHINA-EZÜST GYÁRI RAKTÁR«-ban

művészi kivitelben és meglepően jutányos áron kaphatók a legmodernebb china-ezüst cikkek, legbirnevesebb elsőrangú gyárakból. Ezek a cikkek ma már alig nélkülözhetők az uri házakban s jutányos áruknál fogva a legalkalmasabbaknak bizonyultak a háztartásban. A legelőkelőbb ilyen műgyárak remekei vannak felhalmozva a Nagyváradon most létesült china-ezüst raktárban, melynek megtéintésére felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét. 70.

!! Karácsonyi vásár !!

Diszművek . . .
Imakönyvek . . .
Költemények . . .
Képeskönyvek . . .
Ifjúsági iratok . . .

bolti áron alul

csak 68

Csathó Gábor és Társa

könyv- és papírkereskedésében

Nagyváradon, Fő-utca 3.

— (rég. Bazár-épület) —

== kaphatók. ==

Levélpapírok dobozban, emlékkönyvek,

íróasztali készletek és más

irodai cikkekkel állandó újdonság.

TAVIRATOK.

A király ajándéka a német nagykövetnek.

Bécs, decz. 10. Eulenburg herceg német nagykövet tegnapi kihallgatása alkalmával a király azt mondta a nagykövetnek, hogy kiváló nagyrabecsülése jeléül László Fülöp által festett életnagyságu arczképét szánta neki. (M. T. I.)

Fordulat a Beöthy-Liptai perben.

Budapest, decz. 10. (Saj. tud. táv.) Az annak idején nagy port vert rágalmazási perben, melynek szereplői Beöthy László a nemzeti színház volt igazgatója és Liptai Béla ujságíró volt, most újabb fordulat történt. A kir. tábla megsemmisítette a törvényszék ítéletét, azzal az indokolással, hogy a törvényszék ez ítélet hozatalnál átlépte a jogkörét, s ennélfogva az ügy újabb tárgyalására utasította a törvényszéket.

REGÉNY-CSARNOK.

Tüzzel-vassal.

Írta: Slenkiewicz Henrik. 157

— Hogy mi az én tervem? Nos, hát legelőször is azt kell megtudnunk, hogy az a szegény leány, — akit a szent angyalok oltalmazzanak minden bajtól — él-e még? Ennek pedig két módja van. Vagy akad a kozákok között egynehány hü és megbízható ember, akik vállalkoznak arra, hogy színelg ártótoiva a kozákokhoz, Bohun ember-i közé mennek és ott megtudják minden leh-tét a leányról.

— Az én német dragonyosaim között akad vállalkozó, szolt Volodyjovski.

— Várj csak! . . . A másik módja, hogy egyenesen a gazemberektől tudjuk meg, akik Bar bevételénél ott voltak. Azok valamennyien egy néznek Bohunra, akárcsak valami égi csodára: annyira bámulják a harcai erényeit,

hogy dalokat énekelnek róla — bár száradna ki a torkuk örökre bele — és egyik a másiknak regéli el, hogy mit és mit nem cselekedett. Ha a mi szegény lányunk a fogságában van, azt is bizonyára tudják.

— Elküldhetjük az embereket is, de magunk is kutassunk hírek után, szólt Longinus. — Helyesen beszélsz. A fődolog, hogy megtudjuk: él-e még? Akkor aztán, ha tiszta szívvel akartok Skrzetuskin segíteni: tartsunk össze az vezetésem alatt, mivel én vagyok köztetek a legtapasztaltabb. Felöltözzünk parasztruhába s így kíséreljük meg kifürkészni, hogy az a gazfickó hova rejtette el a szerencsétlen leányt. Ha aztán ezt megtudtuk, a fejemet teszem rá, hogy kiszabadítjuk. A legnagyobb nehézség Skrzetuskira és reám vár, mert bennünket ismer Bohun s ha meglát, akkor olyan alaposan elbánik velünk, hogy a tulajdon édesanyánk se fog megismerni. Titeket azonban még nem ismer.

— Engem ugyan már bizonyára látott, szólt Longinus, de ezzel nem törődöm.

— Hátha, Isten segítségével, ő kerül a mi kezeink közé! kiáltá Volodyjovskij.

— No, én látni se akarom! dörmögött Sagloba. Végezzon vele a hóhér! Óvatosnak kell lennünk, ha nem akarunk mindent elrontani. Lehetetlen, hogy csak ő ismerje a leány buvóhelyét, így hát okosabb, ha nem tőle, hanem valaki mástól fürkészszük ki.

— Talán az embereink is a nyomára akadnak. Ha a herceg megengedi, már holnap kiküldöm a legmegbízhatóbb legényeimet.

— Ha a herceg meg is engedi, akkor se várok sokat ettől a módtól. Jobb lenne, ha mi magunk ölténék parasztruhát.

— Csakhogy ez lehetetlen! — kiáltott Volodyjovskij.

— Miért volna lehetetlen?

— Ismerned kell a hadiszolgálatot. Ha a zászlók alatt csatára készen állnak a katonák, onnan ha apja, anyja fekszik is halálos ágyán, fegyverforgató ember nem távozhatik. Hiszen ez a legnagyobb becselenség volna, amit katoná a harc előtt elkövethet. A háború befejezése előtt, ha az ellenséget már szétverték, meg lehet az ilyesmit tenni, előbb azonban nem. Gondolhatjátok, hogy Skrzetuskinak is nagy kedve volna erre, mégse mukkan meg. Ő híres ember, a herceg is szereti, még sem szól egy szót sem, mert ismeri a kötelességét. Ez a hazafias kötelessége, amaz csak a magánügye. Nem tudom, mindenütt így szokás-e, de a mi vajdánk táborában senki sem hagyta el a döntő harc előtt a tábor s főként tisztet. Es ha Skrzetuskinak a lelke szakad is meg, akkor se megy ilyen kérelemmel a hercezeghez,

(Folyt. köv.)

Horvát-országi földművelési kötvény	98
Magyar uteromény-sorozat-kötvény	199
Társasági kötvények	156 75
Osztrák járadék papírban	100 75
Osztrák járadék papírban	100 50
Osztrák járadék aranyban	120 50
Osztrák korona járadék	100 2
Osztrák államsorsjegyek	151 50
Osztrák magyar bank részvény	15 50
Magyar hitelbankrészvény	702 75
Osztrák hitelintézet részvény	680 25
Párisi visita	13 07
20 frankos arany (Napoleon'dor)	117 05
Németbirodalmi márka	23 40
Londoni visita	95 25
20 márkás arany	23 43

SZERKESZTOI POSTA.

Érdeklődő. A kir. kath. jogakadémia zeneegyletének plakátjáról természetesen csak tévedéssel maradt el a *katholikus* szó. Különbösen is akárhogy írják, a lényeg, az akadémia *katholikus jellege* érintetlen minden köhögések dacára.

Tornister. A tárcza lement a naptárba; a másik a fiókban marad. A felsőbbbségért nem felelek.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szives tudomásul adom, hogy

sebészi

rendelő és testgyeenesítő (svéd-torna, massage)

intézetemet Nagyváradon Aldás-utczában megnyitottam.

Gyermekek csoportos tornáját f. hó 15-én hétfőn kezdem meg.

Operateur

Dr. Rácz Miksa,

74.

műtő-sebész, orthopéd.

SZŐLŐOLTVÁNYOK

szokvány minőségben és európai nemes gyökerezésű és sima vesszők mélyen leszállított árákon. Oltványok ezek 90-100 forint. Mindenik a legkiválóbb bor- és csemegefajokból, fajtisztán, teljes jótállással. Ha a szállítvány a megrendelésnek meg nem felelne, úgy az oda- és visszaszállítási költséget, valamint a megrendelő által kifizetett összeget hiány nélkül azonnal visszafizetem. Így mindenki ebbeli szükségletét az én költségemen házához szállítva tekintheti meg.

ÉLŐKERÍTÉS.

Gleditschia csemeték és magvak.

Óriás tölvis, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli melyből oly örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkívül csekély kiadással, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át úgy, hogy a bekerített részek teljesen kiüresedjenek. Minden rendeléshez rajzokkal ellátott útmutató és kezelési utasítás mellékeltek. Bővebb tájékoztatás végett szíves fénynyomatu díszes árajegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek, rendelési kötelezettség nélkül. Az árajegyzésen kívül egy oly könyvet kap ezzel, ki címzett levelezésben tudatja, mely minczen az a ház vagy család, a hol annak tartalmát használni ne fordítanak, városban, falun, pusztán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Így még azoknak is érdekesen áll, kik rendelni semmit sem akarnak, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek.

Diócsemeték.

Kétféle, óriási jövendőt biztosító voltánál fogva, ennek tenyésztése majd minden gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.

Cím: Éremelléki Elő Szőlőoltvány-Telep. Nagy-Kágya, u. p. Székelyhíd. 354

80 kr.

UJ!!

80 kr.

ÓRÁS-ÜZLET

Diószeghy István

műorás és látszerész, Nagyvárad, Nagy-Teleky-utca 41 szám.

Elsőrendű óra javító műhely, hol minden órát kivétel nélkül egy évi jótállás mellett csak 80 kr-ért javít meg, gyorsan és pontosan.

Továbbá raktáron tart a legjobb gyártmányu fali inga- és zsebórákat.

Egy kitérő gyártmányu új szekerény óra 1 frt 20 kr.

Egy óra üveg csak 10 kr.

80 kr.

235.

80kr.

KÖZGAZDASÁG.

Helyek Jönő és Társa

Tőrszám jelentés

A Budapesti érdeklő társaság.

Értékmérés

Budapest, decz. 10.

Osztrák hitel	462
Magyar hitel	697
Államvasút	687 50
Rünemurányi	465
Magyar pénzügy	464 50
Szolgálati	
W. sz. kötvény	

Helyi árak

Budapest, decz. 10.

Buza októberi	7 78
Buza áprilisi	5 82
Tengeri	6 71
Rozs okt.	6 89
Zab apr.	11 90
Káposzta, repce, stb.	

Nyitvatartás érfolyamok

a Budapesti Áru- és Értéktörvény 1902. decz. 10-én.	
Magyar aranyjáradék 4%	120 20
Magyar koronajáradék	97 80
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	
Magyar vasúti kölcsön ezültkézen 3 1/2%	
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	
Magyar földművelésügyi kötvény 4%	98 20
Italiárai jog megváltási kötvény	100

STROHMAYER PÁL

vászon, menyasszonyi kelengyék, kész fehérneműk és szőnyegraktára, Nagyvárad, Szent László-tér 1., kishidő. Bejárát a Gazdasági bank alatt, nem a sarkon.

TELEFON 166.

Karácsonyi vásár!

Van szerencsém a tisztelt vevőközönséget értesíteni, hogy vászon, fehérnemű és szőnyegraktáramban a karácsonyi vásár folyó hó 31-ig tart.

Miután czikkeimet ez idő alatt mérsékelten leszállított áran árusítom, ajánlom e kedvező alkalom kihasználását minden érdeklődőnek.

A karácsonyi vásárral egyidejűleg

nagy szőnyegáru occasiót

is rendezek, melynek megtekintésére a tisztelt vevőközönséget ez uton is meghívom.

Csak ezélszerű és maradandó tárgyak kerülnek eladásra.

Kiváló tisztelettel

Strohmayer Pál.

Nagyvárad, Szt László tér. 1.

FLEGMAN ÁRMIN
Nagyvárad, Bémer-tér

FLEGMAN ÁRMIN
Nagyvárad, Bémer-tér

Igen tisztelt vevőim!

Szives tudomására hozom, hogy az alant felsorolt czikkeket

e hó végéig tetemesen leszállított árakban árusítom.

Néhány ezer méter fekete
és szines selyemmaradék 50 krtól feljebb
Szines és fekete ruha-
szövetek 20 » »
Francia himzett batisztok 35 » »

Az összes raktáron levő Tennis-posztó,
szövet és selyemblousok 1.— frttól felj.
Barchet, posztó, cloth és se-
lyem alsószyoknyák 1.50 » »
Szörme-Collierek, karmantyuk 1.50 » »

Diszövök és csattok félárban.

Továbbá értesitem a n. é. közönséget, hogy

kész női és leány-felöltő raktáram

dusan van felszerelve és hogy e czikkeket is a rendes áraknál *jóval olcsóbban* bocsátom áruba. — Tisztelettel

Flegman Ármin Nagyvárad, Bémer-tér.

Ügyes

jó megjelenésű intelligens fiatal emberek egy első rangu biztosító intézetnél üzletszerzéssel havonta 100—200 koronát kereshetnek.

Czím a kiadóhivatalban. 72

Kiadó magtárak.

A Nagyváradai Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehető.

Ertekezhetni a Nagyváradai Takarékpénztárnál.

Három magtár

azonnal kiadó a

Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank

Nagy Elek-utczai házában. 306

Amerikai áruház

Fő-utca,
színházi Bazár-épület.

Előleges jelentés!

E héten a karácsonyi vásár kezdetét vette. Óriási halmaz áruk érkeztek, a melyek bámulatos olcsó árak mellett lesznek eladva.

Minden rőfös-árakban meglepő nagy választék!

Különös figyelmet érdemel: az a nagymennyiségű selyem-, szövet-, flanel- és barchend-maradékok, a melyek most

eladásra kerülnek

minden elfogadható olcsó árban

13

karácsonyi ajándékoknak
igen alkalmasak!